

Studie / Články

DISTANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A ELEARNING V ASII A ARABSKÉM SUBKONTINENTU *¹

Helena Zlámalová

Úvod

Príspevek je volným pokračováním studie „*Distanční vzdělávání a eLearning v evropských zemích*“, která byla publikována v časopise AULA v roce 2007 a přináší případové studie řešení systému distančního vzdělávání v jednotlivých v zemích asijského kontinentu, včetně arabského subkontinentu. Nezahrnuje státy bývalého Sovětského svazu ani Ruska, protože situace v tomto regionu bude mapována samostatně.

Cílem těchto příspěvků je co možná nejpresněji zmapovat a analyzovat situaci v oblasti využívání a rozvíjení distančního vzdělávání ve světě, aby to mohlo být využito při úvahách o implementaci distančního vzdělávání v ČR. Tato vzdělávací technologie, která je u nás považována spíše za nový fenomén a přijímána vzdělavateli opatrně a s nedůvěrou, je ve většině vyspělých zemí světa nepominutelnou a důležitou součástí vzdělávacího systému. Platí to i o zemích asijského kontinentu, kde je obecně vzdělávání silně podporováno státem a je považováno za klíčový moment ekonomického, ale i sociálního a kulturního rozvoje společnosti.

Vzdělávací systémy většiny asijských zemí procházejí v posledních desetiletích velmi prudkým vývojem. Významnou součástí těchto systémů jsou, stejně jako na ostatních kontinentech, distanční univerzity. Většinou jsou organizované jako instituce specializující se pouze na distanční formu studia a jako otevřené distanční univerzity, tedy s neomezenou možností vstupu do studia. Jedná se o velké vzdělávací instituce, většinou založené a do jisté míry zaštiťované vládou, většinou i s výrazným podílem financování

z veřejných prostředků. Jejich základním cílem je zajišťovat možnost vzdělávání občanů v průběhu celého života, nezávisle na věku, pohlaví, sociálním postavení či lokalitě ve které žijí. V nabídce studijních programů a kurzů se většinou orientují zejména na vysokoškolské pregraduální a graduální studium, často je nabídka doplněna také přípravnými kurzy, které mají za cíl sjednotit úroveň znalostí a umožnit všem zájemcům vstup do studia.

V současné době existuje na asijském kontinentu více než 70 otevřených univerzit, které byly založeny a fungují jako tzv. *singl mode open university*. Zabývají se pouze distančním vzděláváním a nejsou přímo spojeny s klasickými univerzitami, vzdělávajícími prezenčně.

ASIJSKÁ ASOCIACE OTEVŘENÝCH UNIVERZIT

Více než polovina těchto institucí je propojena do Asijské asociace otevřených univerzit (AAOU).¹ Tato asociace byla založena sedmi nejvýznamnějšími otevřenými univerzitami asijského regionu v roce 1987. Tyto univerzity významným způsobem přispěly k demokratizaci nabídky vzdělávacích možností ve svých zemích. Jejich představitelé byli přesvěd-

---

¹ Vypracováno v rámci Výzkumného záměru č. MSM0023775201 „Terciární vzdělávání ve znalostní společnosti“ URL: <<http://www.ouhk.edu.hk/~AAOUNet>>

čení, že založení asociace umožní těsnější spolupráci a propojení vzdělávací nabídky, rozvoj přátelských kontaktů a výměn mezi institucemi. Zakládajícím institucemi byli:

- Indira Ghandi National Open University, Indie
- Univerzities Terbuka, Indonesie
- University of the Air, Japonsko
- Korea National Open University, Korea
- Allama Iqbal Open University, Pakistan
- Sri Lanka Open University, Sri Lanka
- Sukhothai Thammathirat Open University, Thajsko

V roce 2000 měla AAOU již 49 členů, z nichž 28 byly otevřené distanční vzdělávací instituce v jednotlivých asijských zemích a 21 standardních univerzitních institucí aktivně nabízejících distanční formu studia externím studentům na svých fakultách, katedrách, centrech či školách (tzv. dual mode university). Některé z nich mají svá zastoupení a vzdělávací centra i mimo asijský kontinent, nejčastěji v Austrálii či Africe.

Všechny distanční univerzity v Asii mají stejné cíle a poslání, pro které byly ve svých zemích založeny – nabídnout každému, kdo nemohl nebo nemůže vstoupit do studia na klasickou (prezenční) vzdělávací instituci alternativní studijní cestu, která mu umožní vzdělávat se v certifikovaných či diplomových vzdělávacích kurzech a dosáhnout kvalitního vzdělání podle svých možností a potřeb. Základem vzdělávacích metod těchto univerzit je distanční forma studia podpořená aktuálními multimediálními technologiemi. Asijská asociace otevřených univerzit sleduje velmi zásadní společné cíle:

- Rozšiřovat nabídku vzdělávacích možností určených pro všechny lidi v daném regionu, kteří se chtějí učit a zároveň výrazně zefektivnit náklady na výměnu informací v oblasti řízení, distančních vzdělávacích materiálů a v oblasti výzkumu.
- Podpořit a rozšířit nabídku distančních vzdělávacích systémů a rozvoje jejich potenciálu.

- Podpořit rozvíjení a uplatňování profesionálních a etických standardů mezi distančními vzdělavateli.
- Spolupracovat s oficiálními zástupci i dalšími přímo či nepřímo zainteresovanými jednotkami při rozvoji a realizaci distančního vzdělávání.
- Podporovat spolupráci s dalšími regionálními nebo mezinárodními institucemi ve všech oblastech společného zájmu.
- Uskutečňovat další aktivity související s dosažením výše uvedených cílů.

Asociace také rozvíjí rozsáhlé aktivity a servisní činnost pro své členy. Organizuje každoroční výroční konferenci zaměřenou na některé specifické téma související s rozvojem distančního vzdělávání a vydává sborník příspěvků z této konference. Velmi důležitou je také aktivita zaměřená na interuniverzitní výměnu pracovníků. Skupiny pracovníků z jednotlivých distančních univerzit vykonávají studijní cesty, jejich cílem je výměna zkušeností, vzájemné poznání a podpora spolupráce, trénink či výzkumná činnost apod. Asociace asijských otevřených univerzit vydává také časopis s názvem AAOU News a podporuje existenci elektronické platformy AAOU Net. Ta působí jako komunikační kanál, podporuje formální i neformální diskusi, diseminaci a aktualizaci informací v širokém poli zájmu členských institucí AAOU.

Významné asijské otevřené distanční univerzity vznikaly v 70. a 80. letech 20. století a založení Asijské asociace otevřených univerzit bylo jen logickým vyústěním tohoto trendu. Výrazné pozitivní změny ve vzdělávací oblasti na sebe nenechaly dlouho čekat. Hlavní pokroky, kterých bylo dosaženo díky existenci a aktivitám asijských otevřených univerzit jsou podle generálního sekretáře Asijské asociace otevřených univerzit Li Yawana následující²:

- vzrostl počet osob zapsaných ke studiu na institucích vyššího a univerzitního vzdělávání;
- vytvořily se možnosti pro vzdělávání dospělých;

² Přednáška na výroční konferenci EDEN (2006)

- I vytvořila se nabídka flexibilnějšího a pohodlnějšího učení, které je přístupnější lidem z praxe;
- I byl podpořen ekonomický vývoj v regionech a pozitivně ovlivněna sociální stabilita;
- I došlo ke zlepšení celkové kvality lidské existence a schopnosti jednotlivců očekávat změny a přizpůsobit se jim;
- I otevřené univerzity jsou příkladem velmi úspěšné praxe v Asii.

Při analýze otevřených univerzit v Asii je možné zaznamenat, že všechny tyto univerzity měly při zahájení své činnosti stejný cíl a poslání: „Prostřednictvím multimediálních technologií nabídnout větší přístup k vysokoškolskému studiu i různým certifikovaným vzdělávacím kurzům těm, kteří z různých důvodů nemohou studovat na standardních vysokoškolských vzdělávacích institucích.“ Konečným cílem je pak podpora celoživotního učení a zvyšování vzdělanosti populace v souvislosti s ekonomickým rozvojem těchto zemí.

OTEVŘENÉ DISTANČNÍ UNIVERZITY V JEDNOTLIVÝCH ASIJSKÝCH ZEMÍCH

ČÍNA

Čína byla jednou z prvních zemí, která zapojila rozhlasové a televizní vysílání pro účely vysokoškolského vzdělávání. Již na počátku 60. let byla založena první „televizní univerzita“ v hlavním městě Pekingu a postupně se i v dalších velkých městech začalo touto cestou realizovat vzdělávání dospělých. V průběhu let 1960–1966 ukončilo studium na Pekingské televizní univerzitě více než 8 000 studentů a okolo 50 000 studujících ukončilo nějaký vzdělávací kurz v rámci nabízených vzdělávacích programů. Tento trend byl přerušen v letech 1966–76 během tzv. kulturní revoluce.³

Od roku 1976 Čína nastoupila nové historické období. Projekt socialistické modernizace země vyžadoval velké množství kvalitně a vysoce vzdělaných lidí. Přestože obecně byla úroveň vzdělání primárního a sekundárního školství v Číně vyšší než v řadě jiných rozvojových zemích, přístup studentů k vysokoškolskému vzdělání byl relativně omezený. Např. v roce 1975 byl podíl zapsaných do vysokoškolského studia nižší než 2 %, zatímco v dalších 92 rozvojových zemích byl přes 4 %. Počet studentů na univerzitách a college představoval pouhých 0,7 % čínské dospělé populace do 25 let věku.

Očekávaný obrovský nárůst potřeby pracovního trhu rozvíjející se čínské ekonomiky, zejména potřeba kvalifikovaných techniků, inženýrů ale i učitelů a dalších profesí, se stala spouštěcím faktorem založení národní distanční univerzity – Central Radio and Television University (CRTVU). Ta byla konstituována v únoru 1978 na doporučení Státní rady, složené ze zástupců ministerstva školství, ministerstva radiokomunikací a dalších státních institucí. Po roční přípravě se rozběhla její činnost v Pekingu, 28 provinciích (Provincial Radio and Television University – PRTVU) a 625 okresech, kde jsou zapojeny místní radiové a televizní stanice.

Zájem o studium byl od začátku fungování CRTVU obrovský. Během prvních devíti let se ke studiu zapsalo téměř 1 300 000 osob a 590 941 z nich ukončilo graduální studium. Ve vývoji CRTVU byl přelomovým rokem 1986, kdy došlo k třem důležitým změnám. Přijímací zkoušku do vysokoškolského programu nevykonává přihlášený na CRTVU, ale vykoná jednotnou národní zkoušku u Státní vzdělávací komise pro vysokoškolské studium. Od roku 1986 začala také CRTVU přijímat ke studiu mimo dospělých studujících také čerstvé absolventy středních škol. Poslední výraznou změnou bylo to, že od října stejného roku začala TVU vysílat vzdělávací programy prostřednictvím satelitního vysílání, každý den v době od 16:50 do 23:00 hodin. Znamenalo to významné zvýšení vysílacích hodin pro vzdělávání. Všechny tyto změny znamenaly nové příležitosti pro rozvoj a expanzi RTVU. Již v roce 1990 dva z pěti univerzitních studentů studovali právě na této univerzitě.

Rozvoj distančního vzdělávání v Číně masivně pokračoval. V současnosti zde existuje národní síť

³ Yuhui, Zhao. 1988. „China: Its Distance Higher-Education System.“ *Prospects* 18(2): 217-28

distančního vzdělávání, která mimo národní CRTVU sdružuje dalších 44 regionálních distančních univerzitních institucí. V popředí zájmu jsou mega-univerzity s největším počtem zapsaných studujících. Zároveň ovšem je v současnosti v Číně při konvenčních univerzitách konstituováno 67 eLearningových vzdělávacích fakult (e-colleges). V současnosti již více než 12 % vysokoškolsky vzdělaných osob v Číně absolvovalo své studium na RTVU a část studijních programů a vzdělávacích kurzů je cílena zejména na některé cílové skupiny studujících, kde je zvýšená potřeba čínské společnosti – na učitele základních a středních škol, obyvatele venkova, vojáky a důstojníky armády, invalidní osoby a minoritní skupiny obyvatelstva. Nabízejí se pro ně mimo kompletních středoškolských a vysokoškolských studijních programů také obsahově i rozsahem velmi variabilní kurzy dalšího vzdělávání. Díky tomu se např. mezi lety 1975 a 1987 zvýšil počet osob s ukončeným středoškolským vzděláním z necelých 2 % populace na 20 %.

Distanční studující jsou při svém učení podporováni nejen televizními a rozhlasovými vzdělávacími programy. Využívá se také dalších multimedií – audio a videokazety a tři typy tištěných studijních materiálů – učebnice, cvičebnice a studijní průvodce. CRTVU má vlastní vydavatelství, které vydává každoročně přes 400 učebnic určených pro distanční studium.

V současnosti se přistoupilo k vytváření Národního vzdělávacího modelu, který bude tvořen Národním centrem vzdělávacích zdrojů a veřejným systémem podpory vzdělávání. Na financování distančního vzdělávání se podílejí jak národní rozpočet, tak i rozpočty jednotlivých provincií. Obecně platí, že studující za studium neplatí vyjma poplatku za příjem radiového a televizního signálu. Nicméně všichni studenti si musí platit své vlastní studijní náklady např. tištěné studijní materiály, papír a další studijní potřeby a pomůcky.

Do studia na CRTVU (všechny typy programů a kurzů) se každý rok přihlásí kolem 1 mil. lidí, téměř polovina však studium nezvládne a řádně neukončí. Přesto je ale přínos distančního vzdělávání za podpory multimedií zásadním pro vzdělanostní rozvoj čínské společnosti a rozhodující silou ovlivňuje hospodářský růst země. Koncem 20. století čínská vláda vyhlásila strategii „oživení a rozvoje země prostřednictvím vědy a vzdělávání“, jejímž cílem bylo také

zvýšit počet zapsaných do vysokoškolského studia. V roce 2005 již tento počet vzrostl na 22 %.

Do systému distančního vzdělávání v Číně patří také distanční univerzita v Hongkongu a v Macao. **The Open University of Hong Kong** (OUHK) vznikla v květnu 1997 z původního Open Learning Institute a je první univerzitou v Hongkongu, která nabízí otevřené a distanční vzdělávání v této oblasti. Změna názvu odrážela uznání akademické úrovně, kvality a úspěchů, kterých instituce dosáhla od svého otevření v roce 1989. Tehdy se do prvních osmi kurzů přihlásilo celkem 4 237 studentů.⁴

Od té doby univerzita cíleně rozvíjela nabídku kvalitního a flexibilního dalšího vzdělávání dospělých. V současnosti nabízí více než 100 vysokoškolských studijních programů a kurzů zařazených do rámce kreditního systému. Jsou nabízeny formou standardního distančního studia s podporou eLearningu a je o ně velký zájem. Např. v roce 1999 na OUHK úspěšně ukončilo svá studia 10 000 studujících a tento počet stále roste. Univerzita využívá flexibilního kreditního systému, kdy každý studující získává a kompletuje kredity. Na jejich základě získá odpovídající výstupní certifikát či konkrétní vysokoškolský diplom. Přístup na OUHK je s výjimkou speciálních profesních programů zcela volný, nepožadují se žádné vstupní testy. Přihlásit ke studiu se může osoba po dosažení 17 let věku.

Univerzita v Macao má dlouhou historii, spadající do období portugalské vlády. Byla založena jako mezinárodní univerzita a vůbec první univerzita v Macao. Pod názvem University of East Asia zahájila svoji činnost v září 1981. Od února 1988 začala fungovat jako veřejná univerzita pod názvem University of Macao. Distanční studijní programy, původně nabízené na Open College a Graduate College na University of East Asia, byly převedeny pod samostatnou instituci **Asia Open Institute**, která toto studium v současné době realizuje v těsné spolupráci (joint venture) s portugalskou distanční univerzitou Universidade Aberta.⁵

⁴ URL: <<http://www.ouhk.edu.hk>>

⁵ URL: <<http://www.aiou.edu/eng/>>

TCHAJ-WAN

Národní distanční univerzita na Tchaj-wanu (The National Open University, NOU)⁶ zahájila svoji činnost oficiálně 1. srpna 1986. Před tím ale ministerstvo školství podpořilo přípravu její činnosti tříletým pilotním programem, během kterého byly připraveny a pilotně prakticky ověřeny tři graduální distanční kurzy. Příprava založení univerzity tedy trvala tři roky. Současně byla připravována odpovídající legislativa. Prezident podepsal vyhlášku o zřízení Národní otevřené distanční univerzity v červnu 1985. První absolventi distančního vysokoškolského studia promovali v září 1991.

V červnu 1992 byla do NOU koptována Open Junior College of Public Administration. Absolventi této školy získávají diplom, který je rovnocenný prvním dvěma ročníkům univerzitního studia. V roce 1997 byla na NOU zrušena přijímací zkouška a univerzita se stala otevřenou, nabízející volný přístup všem zájemcům o vzdělávání. V současnosti nabízí vzdělávání v obou formách, tedy prezenční vzdělávání založené na kontaktním vyučování a distanční vzdělávání.

Stále rostoucí počet zájemců o možnosti distančního studia vyvolal potřebu vytvoření samostatného řídicího pracoviště. V roce 2002 bylo založeno Extension Education Center. Zajišťuje ve spolupráci s regionálními studijními centry diversifikaci vzdělávací nabídky, analýzu regionálních vzdělávacích potřeb a tvorbu konkrétních vzdělávacích kurzů.

Národní otevřená univerzita je organizována ve 32 pracovních jednotkách, které se sdružují do tří základních celků – administrativní sekce, akademická sekce a regionální studijní centra. V rámci administrativní sekce fungují standardní oddělení, která jsou na ostatních konvenčních univerzitách a některá specifická oddělení, podporující speciální administrativní a organizační potřeby Národní otevřené univerzity. V rámci akademické sekce je univerzita rozdělena na šest akademických pracovišť: Ústav humanitních věd, Ústav sociálních věd, Ústav obchodu, Ústav veřejné správy, Ústav managementu

a informatiky a Oddělení obecných studií. NOU má 13 regionálních studijních center rozložených po celém území Tchaj-wanu.

Hlavní cíle univerzity pro současné období vytyčil rektor univerzity následující:

- být rozmanití v přístupu k výuce a učení, využívat multimedia a různé vzdělávací metody,
- být orientováni na rozvoj služby veřejnosti, směřovat k vytvoření tzv. komunitní univerzity spojením zdrojů a přízpůsobením se charakteristikám a potřebám každé části veřejnosti,
- být propojeni prostřednictvím sítí, tedy vytvářet a integrovat počítačovou síť a využívat nové informační a komunikační technologie,
- být orientováni tržně, tedy vytvářet vzdělávací nabídku podle potřeb a přání potenciálních studujících, analyzovat potřeby,
- být globální, tedy stírat bariéry pro vzdělávání využitím počítačů, vzdělávání po internetu, překračovat národní hranice a propojovat se s regiony i dalšími zeměmi,
- být orientováni na praxi, využívat poznatky z praxe a vzdělání orientovat na praktické využití nových znalostí.

Činnost NOU zajišťuje 180 pracovníků na plný úvazek, z toho je 69 akademiků, 4 vědečtí pracovníci, 83 administrativních a hospodářských pracovníků, a 24 pracovníků ostatních profesí. Další pracovníci jsou ještě zaměstnáni v regionálních studijních centrech.

INDIE

V Indii v současnosti existuje národní síť, která sdružuje 10 regionálních státních otevřených univerzit a jednu celonárodní otevřenou univerzitu IGNOU (Indira Gandhi National Open University)⁷. IGNOU

⁶ URL: <<http://www.nou.edu.tw>>

⁷ URL: <<http://www.indiastudycenter.com>>

byla založena zákonem indického parlamentu a zahájila svoji činnost 20. srpna 1985. Hlavní cíle činnosti univerzity byly stanoveny při jejím založení:

- podpořit demokratizace vyššího vzdělávání cestou přípravy a dodání vzdělávacího obsahu zájemcům „až do domu“,
- umožnit přístup k vysoce kvalitnímu vzdělání všem, kteří se chtějí vzdělávat nezávisle na svém věku, místě bydliště nebo dosaženém formálním vzdělání,
- nabídnout akademické studijní programy orientované na potřeby praxe, studijní programy dalšího odborného a profesního vzdělávání,
- zajišťovat a rozvíjet standardy distančního vzdělávání v zemi.

Univerzita má dnes 29 regionálních studijních center po celém území Indie a těsně spolupracuje také se zahraničními distančními studijními centry v jižní a jihovýchodní Asii, v Perském zálivu či v Africe, kde je poskytován potřebný studijní servis studujícím IGNOU.

Mimoto dalších 96 vzdělávacích institucí funguje na bázi duálního systému a nabízí distanční vzdělávání vedle své tradiční nabídky vzdělávání prezenčního. V současné době bylo zřízeno Národní výzkumné centrum pro otevřené a distanční učení. Jeho jedno oddělení má na starosti koordinaci a monitorování distančního vzdělávacího systému v celé zemi. Indie se chopila příležitosti, kterou je tzv. třetí průmyslová revoluce a v jejím rámci velmi zásadním způsobem rozvíjí využití informačních technologií. Dnes je v tomto tempu zařazována na druhou pozici v celosvětovém měřítku.

THAJSKO

V roce 1978 byla založena Sukhothai Thammathirat Open University (STOU). Je koncipována jako centrální informační a poradenská a podpůrná instituce, která pod heslem „*What you need, when you need it*“ nabízí zájemcům o vzdělávání velmi široké vzdělávací možnosti, od akreditovaných kurzů různého obsahu i délky až po graduální vysokoškolské stu-

dijní programy.⁸ Většinou se ale jedná o zprostředkování studijní nabídky a kontaktu na různé vzdělávatele, především renomované vzdělávací instituce v zahraničí. Nabídka obsahuje online studium, standardní distanční vzdělávání, studium v rámci tzv. Virtual Global University apod. Jedná se o obsahově velmi rozmanité studium organizované britskými, německými, americkými či holandskými distančními vzdělávacími institucemi. Od svého založení reprezentuje STOU významný příspěvek k velkému rozvoji vzdělávacích příležitostí v Thajsku. Za dobu její existence takto vystudovalo přes dva miliony lidí, z toho více než 300 000 již získalo bakalářský stupeň vzdělání. STU průběžně rozvíjí integrovaný eLearningový systém, který podporuje rozšíření přístupu k nabídce univerzitního vzdělávání a interaktivitu vzdělávání s podporou rozhlasových a televizních vzdělávacích programů.

V roce 1999 byla založena národní Thailand Cyber University⁹. Byla založena vládou na podkladě Zákona o národním vzdělávání, který byl v tomto roce přijat. Zákon garantuje poskytování širokých vzdělávacích možností všemu thajskému lidu, bez rozdílu ekonomického a sociálního postavení nebo zda se jedná o městskou či venkovskou populaci. Cílem je podpořit vytváření více vzdělávacích možností a redukovat vzdělanostní rozdíly v populaci, vytvářet šanci pro celoživotní učení a trvalou aktualizaci dosažených znalostí. Konečným cílem má být vybudování znalostní společnosti a podpora národní konkurenceschopnosti. Úkolem TCU je zejména rozvoj distančního vzdělávání s podporou eLearningu a využitím Internetu, vytvoření a rozvoj centrální elektronické knihovny, vývoj systému řízení vzdělávání (LMS) a podpora tvorby elektronických studijních materiálů a pomůcek.

TCU je koncipována jako znalostní a edukační centrum, využívající světovou počítačovou síť a nejnovější technologie k poskytování dalšího vzdělávání dospělých a pro podporu formálního i informálního vzdělávání obyvatelstva. TCU vytváří a poskytuje vlastní akreditované vzdělávací kurzy a pro-

⁸ URL: <<http://www.stou.com>>

⁹ URL: <<http://www.thaicyperu.go.th>>

gramy a zároveň pomáhá všem ostatním vysokoškolským vzdělávacím institucím připravovat a dodávat na vzdělávací trh distanční vzdělávání podporované internetem. Garantuje také, aby tyto aktivity měly vysokou kvalitu a splňovaly státem garantované standardy kvality. Deset základních vysokoškolských studijních programů, které jsou nabízeny v rámci nabídky možností distančního studia na TCU, je realizováno v přímé spolupráci s předními standardními univerzitami v Thajsku.

INDONÉSIE

Vysokoškolské vzdělávání v Indonésii se začalo výrazně rozvíjet až od roku 1960. Do té doby zde nebyla vzdělávací instituce, která by poskytovala toto vzdělávání v rámci veřejného sektoru. Již od roku 1982 se začalo uvažovat o možnostech a nutnosti implementace distančního vzdělávání, první kroky však učinila až nová vláda v roce 1983. Nový ministr školství a kultury nastartoval přípravu otevřené distanční univerzity a během devíti měsíců byla univerzita konstituována a vytvořeny čtyři první distanční vysokoškolské studijní programy. 4. 9. 1984 inauguroval prezident Suharto, prostřednictvím televizního přenosu, otevřenou distanční universitu s názvem Universitas Terbuka (UT) jako 45. Veřejnou univerzitu v Indonésii. Ta dnes poskytuje terciární úroveň vzdělání na čtyřech fakultách.¹⁰

V současnosti je považována za velmi kvalitní vzdělávací instituci a cílem všech realizovaných rozvojových projektů je stát se do roku 2010 centrem excelence distančního vysokoškolského vzdělávání v Asii. Byl rozpracován systém hodnocení kvality na univerzitě a v srpnu 2005 UT získala Quality Certification and International Accreditation (ICDE). Tato akreditace dokladuje, že distanční vysokoškolské vzdělávání poskytované UT je svojí kvalitou akceptovatelné jak v Indonésii, tak i v jiných částech světa. Jednoznačným výsledkem trvalé snahy o vysokou kvalitu vzdělávání na univerzitě Terbuka je významný nárůst počtu studujících, který vzrostl z 267 887 studujících v roce 2001 na 400 392 studujících v roce 2007.

Za podpory UNESCO byla v roce 1993 založena národní síť institucí poskytujících distanční vzdělávání, která se nazývá Indonesian Distance Learning Network (IDLN).

KOREA

Korea National Open University (KNOU)¹¹ byla založena v roce 1972. Tehdy pod názvem Korea Air & Correspondence College byla první institucí celoživotního vzdělávání v Koreji a orientovala se na kurzy dalšího vzdělávání a na středoškolské vzdělávací programy pro mládež. V roce 1993 byla přejmenována na Korejskou národní otevřenou univerzitu a během několika let byly připraveny první vysokoškolské bakalářské studijní programy v distanční formě studia. Dnes zaujímá významné postavení v korejském národním systému vzdělávání, především v oblasti vzdělávacích inovací za využití multimedii a distančních vzdělávacích metod. Již v roce 1984 zde bylo založeno Informační a počítačové centrum a v roce 2001 následně Centrum podpory virtuálního vzdělávání. V březnu 2007 bylo v rámci univerzity zřízeno centrální pracoviště Digital Media Center, jehož náplní je rozvoj eLearningu a podpora využití nových medií pro vzdělávání.

Velký důraz je trvale kladen na vysokou kvalitu studia a na trvalé zlepšování vzdělávací a administrativní podpory studujících jak ve vysokoškolském graduálním studiu tak i v různých kurzech a programech dalšího vzdělávání dospělých, vedoucích ke zvyšování kvalifikace. Univerzita má zřízeno 14 regionálních kampusů a 35 studijních center po celé zemi.

Více než 400 000 studentů zde ukončilo své vysokoškolské vzdělání a pracuje v různých oblastech národního hospodářství. Počet absolventů všech vzdělávacích aktivit – vysokoškolského graduálního studia i kurzů a programů celoživotního vzdělávání – trvale roste a pozoruhodný nárůst studujících je zaznamenáván od roku 2004. V tomto roce ukončilo svá studia na KNOU téměř stejné množství osob,

¹⁰ URL: <<http://public.it.ac.id/english>>

¹¹ URL: <<http://www.knou.ac.kr>>

jako tomu bylo za celé období od založení univerzity do roku 2003 (viz tabulka 1).

Tabulka č. 1: Počet absolventů KNOU v letech 1974–2006

Absolventi v letech	Počet osob
1974–1980	29 081
1981–2003	335 683
2004	358 900
2005	384 747
2006	410 201

V posledních pěti letech je každoročně do studia na KNOU zapsáno kolem 180 000 studujících, významně vyšší je počet žen (67,4%). Velmi zajímavé jsou údaje o věkovém rozložení studujících, které je jednoznačným důkazem, že zde probíhá skutečně celoživotní vzdělávání a univerzita nabízí a umožňuje studovat každému, kdo se vzdělávat chce a potřebuje (viz tabulka 2).

Tabulka č. 2: Věkové rozložení studentů KNOU v roce 2007

Věková skupina studujících	Počet osob	Podíl
do 20 let	684	0,4 %
21–25	14 384	7,9 %
26–30	41 174	22,7 %
31–35	37 255	20,5 %
36–40	40 813	22,5 %
41–45	22 582	12,4 %
46–50	14 113	7,8 %
50–55	7 005	3,8 %
56–60	2 298	1,3 %
nad 60 let	1 264	0,7 %

Korejská národní otevřená univerzita je uznávanou vzdělávací institucí v Asii i ve světovém měřítku a je modelovým příkladem dobré praxe v oblasti distančního vzdělávání. Spolupracuje s mnoha zahraničními univerzitami v Asii i ve světě (např. v Číně, v Thajsku, v Malajsii, na Tchaj-wanu, v Izraeli, v USA, v Polsku, ve Velké Británii a v Nizozemí).

SINGAPUR

V této zemi je systémové řešení dané problematiky realizováno zejména pomocí Open and Distance Learning Programs (ODLP). Tyto programy jsou především zacíleny na dospělé pracující, kteří si přejí zvyšovat svoji úroveň vzdělání a kvalifikaci. Programy ODLP jsou nabízeny zahraničními univerzitami prostřednictvím lokálních privátních institucí profesního vzdělávání, obchodními organizacemi a vzdělávacími agenturami. Ministerstvo školství poskytuje zdrojové financování akademickým (vysokoškolským) distančním programům, které jsou administrovány Singapurským institutem řízení (Singapore Institute of Management)¹².

V zemi je v současnosti již velmi dobře fungující počítačová a komunikační síť, zahrnující všechny instituce i domácnosti. Univerzity, zejména polytechniky, vynakládají vlastní finanční prostředky na rozvoj a využití internetu, prostřednictvím něj pak zajišťují dodávání různých vzdělávacích kurzů jak pro doplnění a podporu studia svých denních studentů, tak i pro realizaci dalšího vzdělávání a celoživotního učení dospělé zaměstnané populace.

MALAJSIIE

Wawasan Open University¹³ je první soukromá non-profitní otevřená univerzita v Malajsii, která se věnuje výhradně vzdělávání dospělých zaměstnaných osob v rámci celoživotního vzdělávání bez jakéhokoliv omezení. Poskytuje možnost studia na úrovni terciárního sektoru vzdělávání. Používá nejrůznější metodické přístupy, aby zajistila přístup k možnosti vzdělávání všem, vždy a všude. Důraz je kladen na výukové prostředí pro sebevzdělávání, které je svojí formou i obsahem maximálně uživatelsky přístupné a srozumitelné a je přizpůsobeno potřebám dospělých studujících nezávisle na věku, pohlaví, etnicitě i vstupní úrovni vzdělání. Je finančně podporována z charitativních zdrojů, z veřejných prostředků i ze zdrojů získaných

¹² URL: <<http://www.sim.edu.sg>>

¹³ URL: <<http://www.wou.edu.my>>

od podnikatelské sféry. Cílem je co největší cenová dostupnost vzdělávacích produktů.

Posláním Wawasan Open University (WOU) je „zajistit výrazný nárůst nabídky možností získání vysokoškolského vzdělání a zároveň podpořit zájem o další vzdělávání a zvyšování znalostí mezi všemi obyvateli Malajsie“.

Příprava WOU započala v roce 1999 a trvala prakticky až do konce roku 2006. Přípravovaly se základní dokumenty, řídicí i kontrolní orgány, strategie a první konkrétní vzdělávací produkty. V červnu 2006 byla univerzita formálně zaregistrována podle zákona o privátních vysokoškolských institucích z roku 1996. Ve stejné době bylo podepsáno Memorandum o porozumění a spolupráci na využívání společných studijních programů, přípravě a realizaci nových vysokoškolských studijních programů a vzdělávacích kurzů, pomoci při vytváření nových obsahů kurzů, studijních opor, transferu technologií a podpoře výzkumu v oblasti distančního vzdělávání. Toto Memorandum propojilo WOU s distančními vzdělávacími institucemi v rámci Commonwealth Executive MBA programmes, s otevřenou univerzitou v Hongkongu, v Singapuru a v Indii.

První studenti začali na WOU svá studia v lednu 2007. Do 1. semestru se přihlásilo 720 studentů ve věku od 21 do 71 let. Následně do 2. semestru se následně v červnu 2007 přihlásilo 652 studentů. Aktuálně v lednu 2008 se do studia na WOU přihlásilo 913 studentů.

Po stránce akademické a obsahové je Wawasan Open University organizována do několika samostatných částí – School of Foundation and Liberal Studies, School of Business and Administration, School of Science and Technology, Centre for Graduate Studies. V letech 2008–2010 se plánuje založení School of Education, Language and Communications.

Jako nová, moderní soukromá distanční univerzita, postavená na vícezdrojovém financování, má WOU dokonale vypracovaný systém řízení. Organizační a řídicí struktury akademické činnosti jsou výrazně odděleny od manažerských struktur celouniverzitních, kde je rozhodujícím orgánem Rada univerzity, kancléř (rektor) a vzdělávací nadace. Dále se na řízení univerzity podílí výkonný výbor a mezinárodní expertní výbor.

SŘÍ LANKA

The Open University of Sri Lanka (OUSL)¹⁴ byla založena vládou na základě Zákona o univerzitách č.16/1978 začala plně fungovat v roce 1980. Má stejný právní a akademický status jako ostatní národní univerzity na Srí Lance. Je uznávanou univerzitou, která má výsadní postavení v tom, že jsou zde studenti schopni realizovat vysokoškolské i další vzdělávání cestou distanční vzdělávací technologie při dodržování filosofie otevřeného a distančního učení. Specializuje se na vzdělávání dospělých při zaměstnání a garantuje přístup ke vzdělání a individuální vzdělávací cestu všem, nezávisle na jejich vstupním vzdělání, pohlaví, věku, náboženství, rasové či národnostní příslušnosti. Základem jsou zpracované instruktivní studijní materiály, maximální využití multimediálních pomůcek, kvalitní studijní návod a studijní poradenství, tištěný průvodce studiem a tutor. Každému studujícímu je poskytována individuální péče, vycházející z jejich osobních, pracovních a rodinných závazků.

Univerzita je rozdělena do čtyř fakult – Pedagogická fakulta, Fakulta inženýrských studií a technologií, Fakulta humanitních a sociálních věd a Fakulta přírodovědecká. Mimo tyto akademické útvary má ještě řadu dalších celouniverzitních specializovaných pracovišť (Centrum vzdělávacích technologií, Centrum informačních technologií, Univerzitní knihovnu, Centrum vzdělávání pedagogů aj.)

Regionální činnost univerzity je založena na systému Regionálního vzdělávacího servisu. Ten je tvořen 4 regionálními centry, 17 studijními centry a 6 výukovými centry, které jsou rozptýleny po celé zemi. Tato centra poskytují následující studijní servis:

- Technické prostředky a vybavení
- Poradenství
- Poskytování přihlášek ke studiu
- Registraci ke studiu
- Distribuci studijních materiálů ke kurzům

¹⁴ URL: <<http://www.ou.ac.lk/>>

- Zázemí pro kontaktní výuková setkání
- Laboratorní vybavení pro praktická cvičení
- Demonstrace a předvádění (tréninkové aktivity)
- Zkoušení

Ředitel Regionálního vzdělávacího servisu, který se stará o všechny aktivity tohoto servisu, sídlí v centrálním univerzitním kampusu v Nawale, kde je sídlo OUSL. Čtyři zástupci ředitele spravují čtyři regionální univerzitní centra. Studijní centra jsou řízena regionálními vedoucími pracovníky nebo koordinátory, kteří jsou zaměstnáni na plný úvazek. Laboratorní vybavení jsou k dispozici ve čtyřech regionálních centrech. Ta jsou spolu se studijními centry vybavena audio a video technikou a malými knihovnami. Také jsou tato centra vybavena základní počítačovou technikou. Cílem tohoto systému je poskytnout dokonalý studijní servis, který by zpřístupnil studium a překonal studijní bariéry každému jedinci, který chce studovat.

VIETNAM

Hanoi Open University (HOU)¹⁵ byla založena vládou podle příslušného zákona a slavnostně ji otevřel premiér dne 3. 11. 1993. Zcela zapadá do systému národních univerzit, řízených Ministerstvem vzdělávání a podléhajících legislativě veřejných univerzit. Svým charakterem je to univerzita duálního typu. Každoročně přibírá přibližně 40 000 studentů z nichž cca 21 % jsou studenti prezenčního studia (full-time), 11% studenti kombinovaného studia (part-time) a 68 % jsou studenti distanční formy studia.

V současné době je HOU organizována do 8 fakult – Faculty of Tourism, Faculty of Economics, Faculty of Law, Faculty of Foreign Languages, Faculty of Electronics and Telecommunication, Faculty of Bio-Technology, Faculty of Information Technology a Faculty of Industrial Design.

Univerzita je řízena rektorem a prorektorem a řízení je rozděleno do tří částí – divize, centra a fakulty. Hlavní

prvky řízení a fungování celé univerzity jsou soustředěny do divizí – např. rektorát, personální a hospodářský odbor, odbor vědy a mezinárodní spolupráce, univerzitní knihovna aj. Další část univerzity tvoří tzv. centra – např. Centrum rozvoje distančního vzdělávání, Centrum profesního vzdělávání, Centrum pro mezinárodní spolupráci ve vzdělávání. Sem patří také Lokální centra distančního vzdělávání a jejich řízení. Poslední součástí systému Hanojské otevřené univerzity tvoří výše zmíněné fakulty, které jsou samostatně řízeny děkany a jejich akademickým týmem.

JAPONSKO

V Japonsku byla otevřená distanční univerzita založena v roce 1981, zaregistrována o dva roky později a první studenti nastoupili do studia v roce 1985. Od té doby zde získalo vysokoškolské vzdělání několik generací obyvatel z celého Japonska. The Open University of Japan (OUJ)¹⁶ byla od počátku konstituována podle vzoru a s využitím zkušeností britské Open University.

Je typem privátní univerzity, která se orientuje zcela na distanční vzdělávání a ve svém logu prezentuje základní myšlenku distančního vzdělávání – „kdokoliv, kdykoliv, kdekoliv“. Administrativní sídlo je ve městě Chiba. Od počátku své existence však byla univerzita a její činnost rozvíjena směrem do regionů a má kanceláře a studijní centra v každé ze 47 japonských prefektur. Univerzita má akreditované programy pregraduálního a graduálního studia. Je největší národní akademickou vzdělávací institucí a patří mezi světové megauniverzity. Od jejího založení zde prošlo nějakým typem studia přes 780 000 studentů. V akademickém roce 2007 měla OUJ 345 zaměstnanců, z toho 253 administrativních pracovníků a 88 akademických pracovníků. Tutorskou činnost na OUJ vykonávají také externí pracovníci.

V roce 2007 v programech pregraduálních studovalo 80 799 studujících, v programech postgraduálních 6 245 studujících. Studium se realizuje na dvou institucionálních jednotkách – The Faculty of Liberal

¹⁵ URL: <<http://www.hou.edu.vn>>

¹⁶ URL: <<http://www.u-air.ac.jp/eng>>

Arts a The School of Graduate Studies. Studující studují na těchto fakultách ve standardních studijních programech, v ročních negraduálních studijních programech a v jednosemestrálních kurzech. Část studujících OUI jsou také studenti zapsaní na jiných univerzitách, kteří ale současně distančně studují vybrané předměty na Open University. Samostatnou skupinu studujících tvoří účastníci letních intenzivních kurzů (Summer Course). Např. V roce 2007 jich tímto způsobem studovalo 2 192.

Rozložení počtu studentů ve 2. semestru 2007 podle pohlaví je v tabulce 3 a rozložení těchto studujících podle věku v tabulce 4.

Tabulka č. 3: Rozdělení studujících OUI podle pohlaví

Org. jednotka	muži	ženy
Faculty of Liberal Arts	35 856	47 265
The School of Graduate Studies	3 551	2 745

Tabulka č. 4: Rozdělení studujících OUI podle věku

Organizační jednotka	15–19 let	20–29 let	30–39 let	40–50 let	50–60 let	60 a více
Faculty of Liberal Arts	4 158	13 247	21 805	18 631	14 111	11 174
The School of Graduate Studies	-	363	1 291	2 008	1 598	1 036

Z hlediska fungování otevřené distanční univerzity jako instituce zaměřené na vzdělávání zaměstnaných dospělých je také zajímavé podívat se na statis-

tiku absolventů OUI a jejich zaměstnání. Na tabulce 5 jsou uvedena zaměstnání distančních studujících, kteří končili své vzdělávací aktivity v roce 2007.

Tabulka č. 5: Rozdělení absolventů OUI podle zaměstnání v době studia

Skupina zaměstnání	The Faculty of Liberal Arts	The School of Graduate Studies
učitelé	1 826	336
státní zaměstnanci	7 388	346
administrativní pracovníci	11 952	450
osoba samostatně výdělečně činná	2 155	87
pracující v zemědělství	153	-
student	582	-
pracující na částečný úvazek	1 701	86
nezaměstnaní a osoby v domácnosti	11 879	165
ostatní	8 269	130

Na rozvoji OUI se od samého počátku velmi silně odráží rozvoj informačních a komunikačních technologií. Má vlastní terestriální vzdělávací televizní kanál a rádiovou stanici, které vysílají z administrativního centra univerzity ve městě Chiba. V současné době využívá také vlastní satelitní TV vzdělávací kanál. Náklady na systém televizního a rozhlasového vysílání jsou dotovány ze státního rozpočtu.

The Open University of Japan byla 1. října 2007 přejmenována na University of the Air. Pomocí vlastního satelitního televizního vysílání byla vytvořena perfektní národní síť, která nezadává vzdělávající se osobě potřebu přihlašování, písemné smlouvy o studiu nebo placení zvláštního poplatku, stačí se jen zúčastnit. Některé japonské kabelové TV a kabelový rozhlas také přebírají vzdělávací programy OUI.

Díky tomu se japonská otevřená univerzita výrazně zapojila i do širokého občanského vzdělávání.

OTEVŘENÉ UNIVERZITY V NĚKTERÝCH ARABSKÝCH ZEMÍCH

ÍRÁN

V Íránu byla založena v roce 1987 distanční univerzita Payame Noor University (PNU).¹⁷ V současnosti je nejflexibilnější a zároveň cenově i místně nejdostupnější vysokoškolskou institucí v Íránu. Na území státu má univerzita 167 lokálních studijních center ve velkých i menších městech.

Je také největší státní univerzitou podle počtu studujících. V současnosti má 185 000 studentů zapsaných do 21 vysokoškolských studijních programů.¹⁸ Nabízí především studium v rámci celoživotního vzdělávání dospělých. Velmi aktuální jsou programy zvyšující profesní kvalitu a podporující kariérní růst. Např. je na PNU nabízeno několik možností online studia programu MBA na zahraničních renomovaných univerzitách (University of Liverpool, Shiller International University).

IZRAEL

Příprava vytvoření otevřené distanční univerzity v Izraeli započala v roce 1971, kdy Výbor pro vysokoškolské vzdělávání doporučil ke zvážení ideu založení Open University po vzoru Open University of United Kingdom. Byla vytvořena nezávislá komise, vedená prof. W. Schramem z University Stanford, které měla za úkol komplexně posoudit tuto problematiku a zpracovat doporučení pro vládní výbor. V září 1972 Schramova komise spolu s Rotschildovou nadací doporučila ustanovení The Open University of Israel (OUI)¹⁹ a v srpnu 1973 vláda iniciovala

vytvoření pracovního týmu OUI, který začal s přípravou vytvoření nové vzdělávací instituce.

17. 10. 1976, tedy pět let od iniciování první myšlenky, začal na OUI první studijní semestr. Prvních 41 absolventů distančních bakalářských studijních programů promovalo v roce 1982.

Další důležitou etapou ve vývoji OUI byl její rozšíření o School of Technology. Tu izraelská vláda založila v rámci Open University na základě doporučení a s podporou Rotschildovy nadace a Barecha nadace v lednu 1984. Obě nadace se zavázaly financovat první období rozvoje této technické fakulty.

V letech 1987–88 ukončilo studium na otevřené univerzitě 11 000 studentů, kteří studovali v přibližně 180 kurzech oborů humanitních, sociálních a přírodních věd, oborů matematických a počítačových technologií. Velký důraz je kladen na spolupráci se zaměstnavateli a na vzdělávací programy zajišťující pracovní uplatnění absolventů studia. Vzdělávací metody kombinují kvalitní distanční studijní materiály pro samostudium s intenzivním prezenčním studiem v rámci tutoriálů, které se realizují pro skupiny studujících na fakultách nebo přímo na pracovištích.

V polovině devadesátých let vzrostl počet studujících OUI na 20 000 a nabídka studijních možností vzrostla na 300 kurzů. V květnu 1994 např. získalo bakalářský diplom již 405 studujících. Výrazný nárůst zaznamenalo využití různých inovativních výukových metod – výuka zprostředkovaná počítačem, studium přes satelitní přenos, cestou kabelového vysílání apod.

Od roku 1996 získala OUI akreditaci k výuce magisterských studijních programů. V roce 2001 vzrostl počet studujících na 40 000 a OUI v současnosti nabízí přes 600 kurzů ve více než 50 studijních centrech po celé zemi. V současnosti je celá univerzita strukturována do sedmi fakult podle zaměření studia:

- Fakulta historie, filozofie a judaistických studií
- Fakulta literatury, jazyků a umění
- Fakulta pedagogiky a psychologie
- Fakulta ekonomie a řízení

¹⁷ URL: <<http://www.pnu.ac.ir>>

¹⁸ URL: <<http://www.iranoo.com>>

¹⁹ URL: <<http://www.open.ac.il>>

- Fakulta sociologie, politických věd a komunikace
- Fakulta matematiky a počítačových technologií
- Fakulta přírodních věd.

Samostatnou jednotkou univerzity je The English Unit, zajišťující jazykovou přípravu zájemců o studium, kteří nejsou dostatečně vybaveni znalostí angličtiny. Realizuje jazykovou přípravu ke zkouškám z angličtiny v 5 různých úrovních a připravuje k přijetí do studia na OU, zejména zájemce o studium bakalářských studijních programů.

The Open University of Israel se prezentuje a řídí krédem: „*Otevřený přístup a vynikající akademická kvalita*“. Studium se realizuje standardní distanční formou podle modelu britské OU, je nezávislé na čase i místě, není vázáno na pevný studijní harmonogram a umožňuje vysokou míru studijní flexibility. Studující získávají ke každému kurzu studijní balíček se studijními texty, které jsou speciálně připraveny pro samostudium, průvodce studiem a studijní návod.

Některé kurzy využívají i existující kvalitní standardní učebnice. V takovém případě je však učebnice doplněna detailním studijním průvodcem s nástroji na podporu samostudia (autoevaluační prvky, studijní cíle, zdůraznění klíčových obsahových pasáží apod.). Každý kurz obsahuje prezenční komponenty – skupinové tutoriály, laboratorní práce, terénní praxe atd.

Vysoká míra individualizace studia se projevuje i v možnosti zvolit si studium s podporou prezenční části (tutoriály) nebo zcela individualizované studium s minimální účastí na tutoriálech. Další možností je volba individuálního tempa studia. Studující mají možnost výběru mezi standardní rychlostí studia a tzv. intenzivním studiem. Při standardním tempu samostudia se tutoriály (skupinová setkání s tutorem) konají jedenkrát za dva až tři týdny, při intenzivním studijním tempu obvykle každý týden. Na těchto setkáních studující diskutují prostudované pasáže studijních materiálů a mají možnost ověřit si správnost svého studia. Tutoriály většinou nejsou povinné, jsou však velmi doporučovány.

Prezenční setkání se organizují podle možnosti ve studijních centrech, která má OUI rozesety po celé zemi. V roce 1997 jich OUI měla 108 a šetření prokázala,

že více než 80 % studentů je velmi aktivně využívá, minimálně 1krát nebo 2krát týdně.²⁰ Studijní centra realizují knihovní servis a studijní poradenství a zároveň zajišťují místo pro setkávání se studujícími s tutorem i studujícími navzájem mezi sebou.

Velká pozornost je na OUI věnována studijnímu poradenství. Je vypracován celý univerzitní poradenský systém, do kterého jsou zapojena i regionální studijní střediska. Pozornost je věnována samostatně jak studentům zapsaným ke studiu tak i perspektivním zájemcům o studium. Studenti zapsaní ke studiu na OUI mají široké možnosti využití center studijního poradenství, kde mohou využít individuální péče a odborných konzultací nebo se mohou zapojit např. do tréninku studijních dovedností, kurzů čtení odborných textů apod. Samostatná pozornost je věnována studentům se studijními problémy, způsobnými diagnózami poruch učení.

Vysoká kvalita studia bakalářských programů na izraelské Open University byla dlouhodobě ověřována a hodnocena v rámci evaluačních procesů a výsledkem bylo podepsání meziuniverzitních dohod s tradičními izraelskými univerzitami. Tyto dohody dávají možnost absolventům bakalářského studia OUI pokračovat v navazujícím studiu na jiných izraelských univerzitách – na univerzitě v Tel Avivu, v Jeruzalémě, v Haifě, na Univerzitě Ben Guriona a dalších.

Na Open University of Israel lze studovat v angličtině a v hebrejštině, nabízí také některé kurzy a bakalářské studijní programy v ruském jazyce.

ZÁVĚR

Analýza dostupných informací o systému distančního vzdělávání v asijských zemích a v některých arabských zemích dává možnost uvědomit si rozsah využití distanční vzdělávací technologie v podmínkách s velmi různou ekonomickou situací a rozdílnou kulturní, společenskou i náboženskou tradicí. V tomto smyslu je obyvatelstvo Asie i Arabského poloostrova

²⁰ Sarah Guri-Rosenblit: Distance and Campus Universities: Tensions and Interactions. Issues in Higher Education. Pergamon 1999. ISBN 0 08 043066 X

mnohem variantnější a vzdělanostní situace mnohem výrazněji diferencovaná, než je tomu v Evropě nebo v ČR. Analýza poskytuje možnost popsat v obecné rovině současnou situaci, registrovat společné rysy i specifika jednotlivých zemí a jejich přístupů k řešení dané problematiky a dojít k následujícím závěrům:

1. Většina asijských zemí, nezávisle na své ekonomické vyspělosti, plně využívá distančního vzdělávání v rámci svého národního vzdělávacího systému. Tato forma vzdělávání je výrazně podpo-

rována státem respektive vládou příslušného státu. Naprostá většina otevřených univerzit vznikla přímým rozhodnutím vlády, je řízena národní legislativou a finančně podporována vládou.

2. K největšímu rozvoji distančního vzdělávání v asijských zemích dochází v posledních dvou dekadách 20. století, kdy byla založena většina otevřených distančních univerzit. Je zřejmé, že se tak stalo i v zemích s menší rozlohou i počtem obyvatelstva, než je ČR. (viz Tabulka č. 6)

Tabulka č. 6: Přehled vybraných asijských OU a jejich vznik

Stát	Počet obyvatel	Rozloha	Typ OU	Rok založení	Doba přípravy
Japonsko	127 417 244 (r. 2005)	377 835 km ²	Privátní distanční univerzita podle vzoru britské OU	1981	4 roky
Čína	1 286 954 468 (r. 2005)	9,5 mil. km ²	Státní distanční univerzita poskytující vzdělávání v plné šíři včetně široké nabídky vysokoškolského studia	1960	1 rok
Hongkong	6 940	1 103 km ²	Veřejná distanční univerzita VŠ studium a další profesní vzdělávání dospělých.	1989	
Macao	503 310	28 km ²	Distanční univerzita silně napojená na portugalskou OU (Joint Venture s Universidade Aberta)	1981	
Tchaj-wan	22 894 384 (2005)	35 980 km ²	Národní distanční univerzita s úplně otevřeným přístupem ke studiu	1986	3 roky
Indie	1 131 043 000 (1. 3. 2007)	3 287 590 km ²	10 regionálních státních OU a 1 celonárodní distanční univerzita	1985	
Korea (Jižní Korea)	48 422 644 (odhad 2005)	98 480 km ²	Národní distanční univerzita, státní	1972	
Thajsko	83 535 576 (2005)	329 560 km ²	Dvě samostatné otevřené univerzity, koncipované jako informační, poradenské a podpůrné centrum pro studenty studující distančně na evropských distančních univerzitách	1978	
Vietnam	83 535 576 (odhad 2005)	329 560 km ²	Národní otevřená univerzita duálního typu, financuje stát	1993	2 roky
Indonésie	241 973 879	1 919 440 km ²	Veřejná distanční univerzita typu britské OU	1984	2 roky
Singapur	4 425 720	692,7 km ²	Distanční programy na konvenční VŠ podporovány státem	-	
Malajsie	23 953 136 (odhad 2005)	329 750 km ²	Soukromá non-profitní otevřená distanční univerzita	2006	6 let
Srí Lanka	20 064 776 (odhad 2005)	65 610 km ²	Národní distanční univerzita typu britské OU	1978	2 roky
Írán	68 017 860 (2005)	1 648 195 km ²	Distanční univerzita orientovaná na profesní vzdělávání dospělých	1987	
Izrael	7 303 000 (2008)	20 770 km ²	Distanční univerzita typu britské OU	1971	5 let

3. Většina distančních univerzit vznikala v delším časovém intervalu. Doby od založení instituce do spuštění studia, pokud se jí podařilo zjistit, je minimálně jeden rok, ale většinou je výrazně delší. Plně to odpovídá faktu, že konstituování takovéto instituce a vytvoření kvalitních distančních vzdělávacích produktů vytváří velké nároky na lidské zdroje, vyžaduje prostor na tvorbu distančních studijních opor a technologické podpory studia.
4. Otevřené distanční studium je v Asii koncipováno v několika základních variantách:
  - Národní distanční univerzita podle modelu britské Open University – tato varianta se vyskytuje nejčastěji. Centrální univerzita má po celém území státu rozptýleny regionální studijní centra. Nabízí různé druhy kurzů a programů pro celoživotní vzdělávání, včetně vysokoškolských studijních programů. (Např. Indie, Korea, Izrael, Srí Lanka a další).
  - Distanční univerzita organizačně a studijní nabídkou silně propojená s jinou OU, evropskou nebo americkou od které přebírá studijní programy (např. Macao).
  - Otevřená distanční univerzita, která je v dané zemi pouze organizačním a administrativním centrem, zájemcům o studium poskytuje poradenskou podporu a studujícím zprostředkuje distanční studium na univerzitách ve světě (Macao, Thajsko).
  - Distanční vzdělávání je řešeno tzv. duálním modelem, kdy některé tradiční univerzity současně s prezenčním vzděláváním nabízejí i distanční studium nebo otevřená distanční univerzita umožňuje současně s distančním studiem také studium prezenčních programů (Indie, Tchaj-wan, Vietnam).
  - Většina asijských OU jsou institucemi veřejnými, financovanými z veřejných zdrojů, některé jsou privátní (Japonsko, Malajsie). Často je financování OU zajištěno kombinací více zdrojů, včetně nadací, finančních institucí apod. Informace o financování školy, nákladech instituce i o výši školného však u většiny institucí nejsou volně přístupné.
5. Naprostá většina asijských distančních univerzit poskytuje nejen vysokoškolské distanční studijní programy. Velký důraz je kladen na širokou nabídku kurzů a programů dalšího vzdělávání dospělých (kvalifikačního, zájmového, občanského atd.) Ve většině případů je dána možnost skutečně flexibilního vzdělávání se, tedy přizpůsobení obsahu i tempa studia aktuálním požadavkům a reálným možnostem vzdělávajícího se jedince.

Literatura

- 1 YUHUI, Zhao. (1988) „China: Its Distance Higher-Education System.“ *Prospects* 18(2): 217–228.
- 2 GURI-ROSENLIT, Sarah. (1999) *Distance and Campus Universities: Tensions and Interactions*. IAU Press, Pergamon. 290 s. ISBN 0 08 043066 X.
- 3 MORRISON, T. R. (1992) Learning, Change and Synergism: The Potential of Open Universities, a paper presented at the Annual Asian Association of Open Universities, Seoul, Korea, September 1992, Proceedings, 19-54.
- 4 ZLÁMALOVÁ, Helena. (2007) Distanční vzdělávání a eLearning v evropských zemích. *Aula* 15(4):38-59
- 5 Internetové zdroje uvedené v odkazech uvnitř textu.

RÉSUMÉ:

The paper describes recent status of distance education in Asia and Arabic region's countries. Available data on institutions implementing distance education and open universities development in particular countries. The background of open universities origin and recent requirements for open universities functions are evaluated. There are fifteen countries analysed and compared.